

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.43 (3163) ●

● ЧАЦВЕР, 12 ЛІСТАПАДА, 2009

ШЫРДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Святло і цяпло з прыродных крыніц
Беларусь актыўна і паспяхова выкарыстоўвае замежны вопыт у сферы альтэрнатыўнай энергетыкі **Стар. 2**

Знічкі Айчыны
Стар. 3

Дом для нечаканых сустрэч
Стар. 4

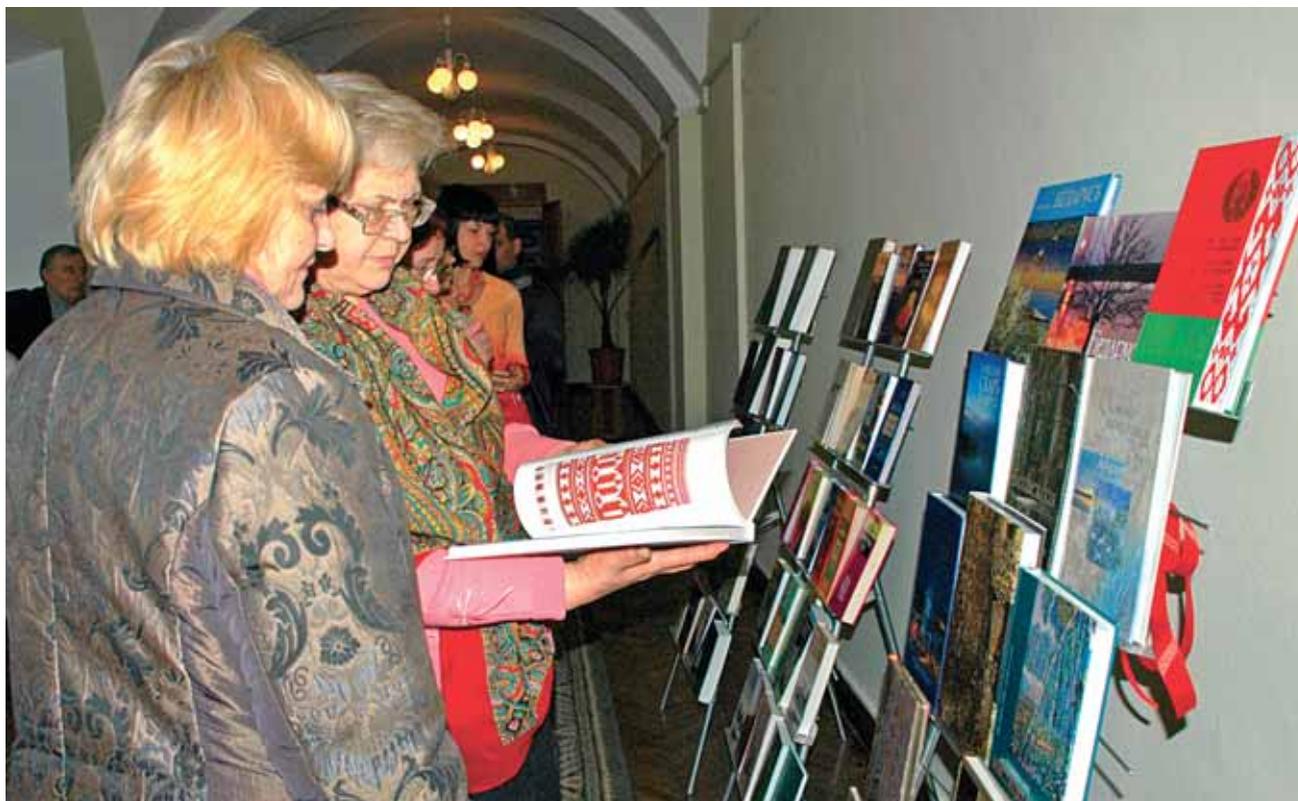
Вяртанне ў горад каштанаў

У Кіеве адкрыўся Цэнтр беларускай мовы і культуры, а таксама ў хуткім часе ва ўкраінскай сталіцы будзе ўзведзены помнік Уладзіміру Караткевічу

Іван Ждановіч

Гэтай вясной наша газета пісала, што на ўрачыстасці з нагоды 195-х угодкаў Тараса Шаўчэнкі пасол Украіны Ігар Ліхавы з удзячнасцю ўзгадаў: у Беларусі пастаўлена шэсць помнікаў Кабзару. А ва Украіне пакуль няма манумента ці скульптуры ў гонар адметных дзеячаў беларускай культуры. Таму ўкраінскі бок і выступіў з ініцыятывай узвесці ў Кіеве помнік аднаму са знакамітых сыноў беларускай зямлі. Спачатку меркавалася, што гэта будзе скульптура Янкі Купалы ці Францыска Скарына, аднак урэшце вырашана, што ў Кіеве ў бронзавым абліччы вернецца Уладзімір Караткевіч.

Лёс вядомага пісьменніка доўгі час быў звязаны з Украінай. Пасля вайны ён вучыўся на рускім аддзяленні філалагічнага факультэта Кіеўскага дзяржуніверсітэта, у Кіеве ішло яго творчае сталенне. Потым Караткевіч працаваў

Выстава беларускіх кніг — першы праект Цэнтра беларускай мовы і культуры ў Кіеве

настаўнікам на Кіевшчыне. Як шчыра любіў “горад каштанаў” сам Караткевіч, можна зразумець, перагарнуўшы старонкі яго шчымлівай, у многім

аўтабіяграфічнай аповесці “Лісце каштанаў”. “Мы ішлі на сонца. Золата каштанаў, прыгажосць дзівосных запущаных дамоў, увесь воблік гэтага ледзь не самага

прыгожага ў свеце горада...” І вось пад час візіту Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнкі ва Украіну ў Кіеве закладзены памятны камень на месцы

стварэння помніка Уладзіміру Караткевічу. Яшчэ адным крокам на шляху паглыблення двухбаковых адносін стала адкрыццё Цэнтра беларускай

мовы і культуры, які створаны на базе Інстытута філалогіі Кіеўскага нацыянальнага ўніверсітэта імя Т.Шаўчэнкі. Цэнтр будзе спрыяць развіццю культурных, адукацыйных традыцый, якія даўно склаліся паміж народамі-братамі. Такі цэнтр – першы ва Украіне, дзе студэнты змогуць на самым высокім узроўні атрымаць глыбокія веды па беларускай мове і культуры. На ўрачыстасці ва ўніверсітэце гаваралася і пра тое, што суседняя дзяржава мае вялізны адукацыйны патэнцыял, таму ёсць перспектывы для адкрыцця падобных кафедраў і ў іншых буйных ВНУ Украіны.

Варта зазначыць, што ініцыятыву па арганізацыі выкладання беларускай мовы і літаратуры ў навучальных установах Украіны, а таксама па пашырэнні магчымасцяў вывучэння нацыянальных моваў Беларусі і Украіны на ўзаемавыгаднай аснове падтрымалі кіраўнікі абедзвюх дзяржаў.

ДАЧЫНЕННІ

Цэнтр Еўропы і сэрца Еўразіі

Беларусь і Казахстан маюць унікальны вопыт дыялогу культур

Іван Ждановіч

Заўважана: часам карысна для справы, калі і ў навуцы ёсць доля суб’ектыўнасці. Той самы славуты чалавечы фактар. Пра гэта ўспомнілася на Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі “Казахстан-Беларусь: вопыт гуманітарнага супрацоўніцтва і захавання міжнацыянальнай стабільнасці”. Сумесны форум культуралагаў, філосафаў, сацыёлагаў, педагогаў братніх краін у другі раз праходзіў у Мінску. “Нядаўна я даведаўся: Казахстан сёлета сабраў рэкордны ўраджай

пшаніцы — 23 мільёны тон! І гэта мяне вельмі ўзрушыла, бо навіна мае і каласальнае міжнароднае значэнне,” — так пачаў выступленне беларускі акадэмік, сацыёлаг Яўген Бабосаў. Аказваецца, ён прадоўжыў дакладчык. — Таму і з’явілася ідэя: а ці не паспрабаваць нам, карыстаючыся патэнцыялам канферэнцыі, прысутнасцю тут Пасла Казахстана,

стварыць пры пасольстве таварыства “Беларускія сябры Казахстана”. Я ўпэўнены: многія з тых, хто быў на цаліне, служыў у арміі, працаваў у Казахстане, адгукнуцца. І гэта будзе актыўная, дзеяздольная суполка для развіцця нашых сяброўскіх кантактаў”. Хоць з 1992 года ўжо існуе Таварыства дружбы “Беларусь-Казахстан”, аднак і я таксама падтрымаў бы такую суполку. Бо пабываў у канцы жніўня ў вельмі насычаным на сустрэчы прэс-туры па Казахстане, арганізаваным пасольствам гэтай краіны ў Беларусі. У краі цалінным, як сам пераканаўся, жы-

вуць вельмі блізкія нам па духу людзі, культура якіх фарміравалася і з уплывам нашых продкаў. Пра гэта, дарэчы, можна шмат цікавага даведацца і з кнігі “Аз і Я” казахстанскага пээта, даследчыка, філосафа Алжаса Сулейменава, створанай у выглядзе падарожжа па тэксце “Слова пра паход Ігаравы”. “Гісторыя любога народа па сутнасці сваёй інтэрнацыянальная, — разважае ён. — І разглядаць яе з псеўда-пагрыятачных пазіцый — значыць, папросту працяўляць некампетэнтнасць. Парушаючы прыродны сувязі культуры, адразаючы яе ад жыватворнага

космасу, мы рыхтуем ёй затхласць і выміранне”. Пасол Казахстана ў Беларусі Анатоль Смірноў нагадаў, што леташні форум пісьменнікаў і культуралагаў нашых краін “Культурная спадчына ў дыялогу традыцый”, наладжаны пасольствам сумесна з Беларускім дзяржаўным універсітэтам культуры і мастацтваў, мае добры працяг. Творы 17 беларускіх аўтараў змешчаны ў казахстанскім літаратурна-мастацкім часопісе “Прастор”, адпаведна і часопіс “Нёман” шырока прадставіў у адным з нумароў творы сяброў. → **Стар. 2**

3 Году — у Год

У 2010 годзе ў Расіі пройдзе Год культуры Беларусі

Сёлета, як вядома, праходзіў Год культуры Расіі ў Беларусі. Ён завяршаецца значнай культурнай падзеяй: два вечары ў канцы лістапада у Беларускай дзяржаўнай філармоніі будзе выступаць Вялікі сімфанічны аркестр імя П.І.Чайкоўскага.

Пачынаўся Год культуры Расіі ў Беларусі ў красавіку ў адноўленым Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета. На працягу года праходзілі выступленні расійскіх калектываў і артыстаў, выставы, іншыя творчыя праекты ў розных гарадах.

І вось праграму ў адказ рыхтуюць беларускія артысты: у 2010 годзе ў Расіі пройдзе Год культуры Беларусі.

Цэнтр Еўропы і сэрца Еўразіі

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Сёлета ў Беларусі прайшлі Дні культуры Казахстана, беларусы мелі магчымасць пазнаёміцца з гісторыяй, традыцыямі, культурнай спадчынай братняга народа, угледзець яго сучаснасць на фотавыставе “Казахстан — сэрца Еўразіі”. Да таго ж на 16-й міжнароднай выставе-кірмашы “Кнігі Беларусі” Казахстан быў ганаровым госцем. А яшчэ ў Мінску адкрыты барэльеф выдатнаму пісьменніку і вучонаму Мухтару Ауэзаву, праходзілі вечары ў Доме дружбы, прысвечаныя асветнікам Абаю Кунанбаеву і Сакену Сейфуліну. Ды і музыканты, артысты, кінамайстры з Казахстана маюць магчымасць паказаць у нас сваё майстэрства. Пасол асабліва падкрэсліў, што Беларусь і Казахстан назапасілі ўнікальны і вельмі карысны для іншых краін вопыт дыялогу культур і захавання міжнацыянальнай стабільнасці. Як вядома, нашым краінам пасля распаду Савецкага Саюза ўдалося пазбегнуць канфліктаў на міжнацыянальнай глебе. “Я думаю, што гэта можна растлумачыць традыцыйнай для нашых народаў талерантнасцю, дружалюбнасцю, і, вядома ж, той мудрай і ўзважанай палітыкай, што праводзяць нашы прэзідэнты ў такім складаным і адчувальным пытанні, як міжнацыянальныя адносіны” — лічыць А.Смірноў.

Рэктар Універсітэта культуры Барыс Святлоў адзначыў, што нашы навукоўцы актыўна даследуюць праблемы міжнацыянальных зносін, міжкультурнага дыялогу. Ён прывёў меркаванне прэзідэнта Беларусі, выказанае сёлета пад час сустрэчы ў Мінску з прэм’ер-міністрам Казахстана, што стварэнне адзінай мытнай прасторы можа стаць добрым пачаткам для выхаду нашых краін

Акадэмік Яўген Бабосаў (злева) і пасол Казахстана ў Беларусі Анатоль Смірноў — актыўныя ўдзельнікі канферэнцыі

з крызісу. А сама канферэнцыя — яшчэ адзін крок на шляху ўмацавання адзінай культурнай прасторы. “На мой погляд, яна не парушылася з часу распаду Савецкага Саюза, — удакладніў Б.Святлоў. — Шлях да паразумення паміж народамі ляжыць у сферы культуры, прызнання суверэннага, павагі да традыцый кожнага народа. Таму мы імкнемся пашыраць культурны і навуковы абмены, вывучаць сучасны стан культур, шукаць шляхі для вырашэння праблем у гэтых сферах”. Ён пагадзіўся, што згода ў грамадстве залежыць не ў апошнюю чаргу і ад палітыкі дзяржавы. “У Беларусі створаны добрыя ўмовы для развіцця куль-

туры і традыцый прадстаўнікоў усіх нацыянальнасцяў, што пражываюць у краіне. Яркі прыклад — работа нашай установы, у якой працуюць прафесары і выкладчыкі розных нацыянальнасцяў. Мы нямаю зрабілі для вывучэння культур народаў і народнасцяў, іх самабытнасці. Ва ўніверсітэце праводзяцца міжнародныя сустрэчы, канферэнцыі, ідзе шырокі абмен творчымі калектывамі з розных краін”. Барыс Святлоў назваў творчасць людзей, увасобленую ў мастацтве, своеасаблівым люстэркам душы народаў. Рэктар прывёў меркаванне Аляксандра Лукашэнкі, які назваў культуру, мастацтва яшчэ адной галіной улады. І што менавіта культуры

належаць важнейшая роля ва ўмацаванні духоўнага адзінства грамадства.

Асаблівую значнасць канферэнцыі ў Мінску надавала тое, што яна праходзіла неўзабаве пасля юбілейнай, 15-й сесіі Асамблеі народа Казахстана. Як адзначалася на канферэнцыі, у аснове дзейнасці АНК — дэмакратычны прынцып роўнасці магчымасцяў усіх грамадзян Казахстана незалежна ад іх нацыянальнай і рэлігійнай прыналежнасці. Казахі, рускія, беларусы, уйгуры — усяго больш за 130 этнасаў у міры і згодзе жывуць там. Дарэчы, нашы землякі, дэпутат Мажыліса Парламента Леанід Піталенка і прафесар з Алматы Аляксей

Цэхавой былі ўдзельнікамі сесіі, яны ж і выступалі на канферэнцыі з дакладамі. А з размоваў з імі ў перапынках я зразумеў: гэтым беларусам з іх талерантнасцю, працавітасцю, міралюбствам камфортна і ў цэнтры Еўропы, якім з’яўляецца Беларусь, і ў сэрцы Еўразіі — Казахстане...

Яшчэ адна знакавая фігура на канферэнцыі — прафесар Павел Атрушкевіч. Беларус з-пад Стоўбцаў, які паўвека жыцця аддаў Казахстану, 14 гадоў быў рэктарам Казахскай галаўной архітэктурна-будаўнічай акадэміі. “Я Паўла Аляксандравіча да гэтай сустрэчы ў Мінску не ведала асабіста, аднак магу сказаць: яго завочна ў Казахстане ведаюць усе!” — запэўніла мяне госця з Алматы, прафесар філасофіі Альміра Наурзбаева. Варта нагадаць, што ўсенародную вядомасць Атрушкевічу прынесла менавіта праца ў якасці дэпутата парламента, а таксама намесніка старшыні АНК: 9 гадоў ён быў у Асамблеі, можна сказаць, “правай рукой” Нурсултана Абішавіча Назарбаева... А цяпер жыве ў Мінску, летам — у Новым Сверхні, бліжэй да роднай вёскі Мархачоўшчыны. І калі сябар Леанід Піталенка ўручаў яму на канферэнцыі памятны знак з выявай буслоў, выпушчаны сёлета ў Казахстане да 100-годдзя з часу масавых пасяленняў беларусаў у гэтай краіне, Атрушкевіч усхвалявана заўважыў: “Вось такіх буслоў кожную вясну мы цяпер сустракаем з выраю, а буслянка каля нашага дома...”

Дарэчы, потым жонка прафесара, Ларыса Аляксандраўна, патлумачыла мне: так, спецыяльна на пачатку красавіка выязджаюць яны, былыя казахстанцы, у Новы Сверхань, бліжэй да Нёмана — і чакаюць хвалюючага моманту вяртання буслоў на радзіму...

Святло і цяпло з прыродных крыніц

Беларусь актыўна і паспяхова выкарыстоўвае замежны вопыт у сферы альтэрнатыўнай энергетыкі

Сонечныя батарэі з беларускай прапіскай

Таццяна Лобас

На думку намесніка старшыні Дзяржстандарту, дырэктара Дэпартамента па энергаэфектыўнасці Леаніда Шэнеца, многія праекты, што ажыццяўляюцца ў Беларусі ў сферы альтэрнатыўнай энергетыкі, па-

тэхнічным выкананні і захаванні экалагічных стандартаў не саступаюць тым, якія рэалізуюцца ў Францыі, Аўстрыі, Швецыі, Германіі, Чэхіі, Бельгіі.

У краіне ўжо вызначана больш за 1800 пляцовак для размяшчэння ветраўстаноў. З прыцяг-

неннем замежнага капіталу рэалізаваны праекты па выкарыстанні паветранай энергіі ў Мядзельскім, Карэліцкім, Дзяржынскім раёнах. У бліжэйшы час будуць створаны ветрапаркі ў Лёзненскім, Дзяржынскім, Навагрудскім, Ашмянскім і Смаргонскім раёнах.

А вось за кошт выкарыстання энергіі вады ў Беларусі штогод выпрацоўваецца да 28 мільянаў кілават электрычнасці. Акрамя ўжо наяўных трыццаці гідрэлектрастанцый, будуюцца яшчэ адна — на рацэ Нёман. Плануецца таксама стварыць каскад ГЭС на Заходняй Дзвіне і Дняпры.

Усяго ў агульным балансе энергарэсурсаў альтэрнатыўныя віды паліва павінны скласці да 2012 года не менш 25 працэнтаў.

НАМ ПІШУЦЬ

Перадзюбілейныя падсумаванні

Набліжаючыся да 85-гадовай мяжы ў сваім жыцці, спакваля пачынаю падсумоўваць напісанае. Аказваецца, што зроблена не так ужо і мала. Толькі што выйшла, дзякуючы фінансавай падтрымцы Культурнага цэнтры Беларусі пры пасольстве Беларусі ў Польшчы, кніга “Смяшынкi”. Рыхтую да друку ўжо пятнаццаты свой паэтычны зборнік пад загалоўкам “Вяртанні”. Гэта ўспаміны з часоў Другой сусветнай вайны і пасляваеннага перыяду — да 1957 года. Маю яшчэ надзею дацягнуць іх да сённяшніх дзён. Добра, што як журналіст пісаў у наш штотыднёвік “Ніва”. Дзякуючы гэтаму можна ўзнавіць многія падзеі, сустрэчы з людзьмі.

Пішуцца яшчэ і вершы. Сабралася іх даволі многа. Паводле складзенай мной

бібліяграфіі, толькі ў “Ніве” апублікаваў іх нешта звыш 2500. У беларускім і польскім асяродках правёў каля тысячы аўтарскіх сустрэч.

Мы тут, у Польшчы, трымаемся сваёй беларускасці згуртавана. Дружна адсвяткавалі пяцідзясяцігоддзе нашай арганізацыі — Беларускага літаратурнага аб’яднання “Белавежа”. Выдаём па меры магчымасці

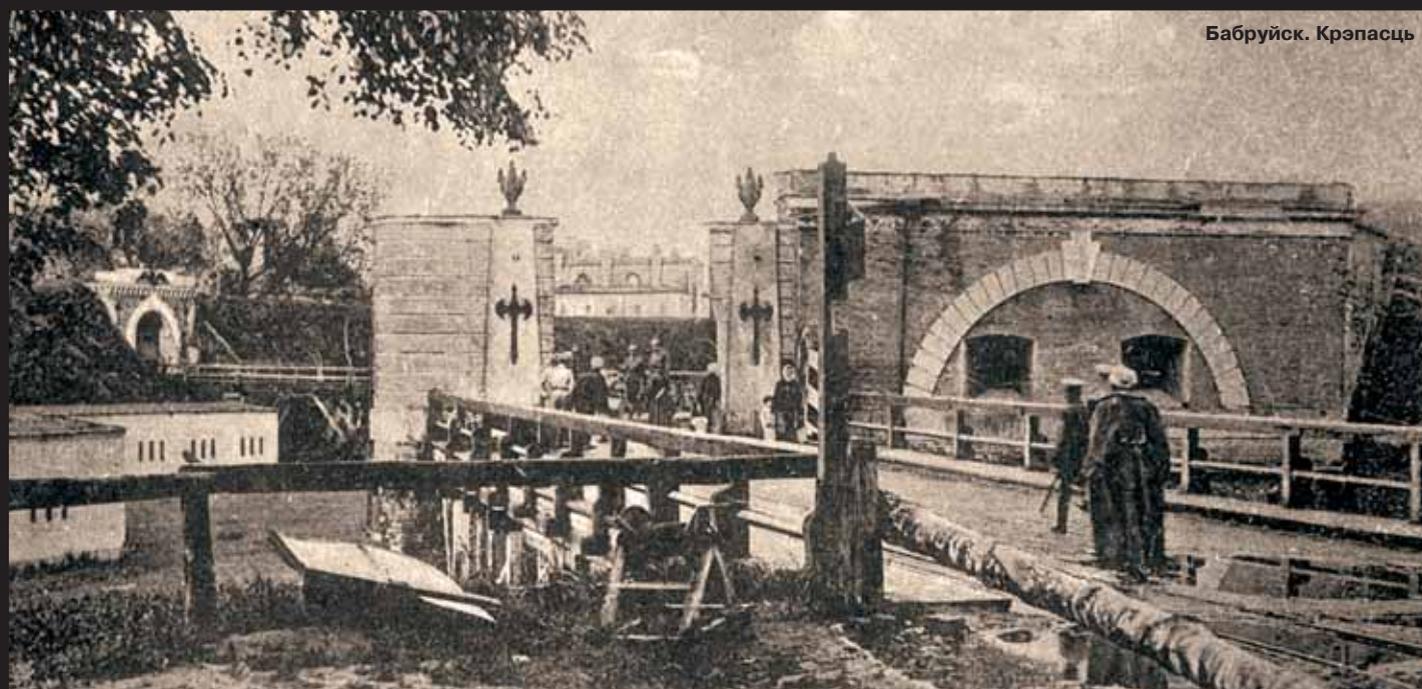
зборнікі паэзіі і прозы. Выйшаў з друку ўжо трынаццаты том штогоднага альманаха “Тэрмапілы”, які рэдагуе прафесар Ян Чыквін.

Ваяводская бібліятэка ў Беластоку нядаўна выдала ў маім перакладзе дзве польска-беларускія анталогіі для дарослых і дзяцей: “Гнёзды слоў — словы гнёздаў” і “Вершы з-над Нарава і Нёмана”. Вершы гродзенскіх паэтаў перакладаў на польскую мову, а польскамоўных паэтаў Падляшша — на беларускую. У суме атрымалася нешта каля 190 твораў.

У канцы хачу выказаць адно пажаданне: было б добра, каб Саюз пісьменнікаў Беларусі прысылаў з Мінска і Гродна нам, на беласточчыну, больш літаратурных матэрыялаў, новых выданняў.

Віктар Швед,
г. Беласток, Польшча

Люблю завітваць у Бабруйск, калі “звезена лета ў стагі”, калі “нівы, паляны, лугі / Знесены ў кошыках зручных”. Тады і “нават пейзажы з ракі/ Нейкі мастак гарадскі / Шумна ў рулоны паскручваў”... Тады стараюся павандраваць па старым горадзе, па тых вуліцах і вулачках, дзе гаспадарыць так званы прыватны сектар. Часам у вандроўках са мною – і бабруйскі журналіст і публіцыст Мікалай Давідовіч. Ён доўгі час узначальваў рэдакцыю бабруйскай “раёнкі”, а яшчэ піша і выдае кнігі, збіраючы ў іх адмысловыя аповяданні і навіны з гісторыі горада і ўвогуле Бабруйшчыны. А я ў сваю чаргу і Мікалаю раскажваю пра яго землякоў. Жыццяпісы некаторых з ураджэнцаў Бабруйска і для яго становяцца адкрыццямі.

Бабруйск. Крэпасць

Знічкі Айчыны

Бабруйск. На рацэ Беразіне

Бабруйск. Горадская управа

Бабруйск. Гарадская ўправа

Алесь Карлюкевіч

Яно і зразумела. Гісторыя забірае нешта ў свае недры і пільна ахоўвае, стараючыся пад пылам сваіх даўніх папер утрымліваць многія і многія таямніцы. Бабруйск здаўна быў цэнтрам яўрэйскага жыцця не толькі ў Беларусі, але і ўвогуле ў Расійскай імперыі. Нездарма ж адзначаны і радком у славутым рамане Ільфа і Пятрова. Таму напрыканцы дзевятнацатага — у пачатку дваццатага стагоддзя тут было магутнае яўрэйскае кніжнае выдавецтва. Не выключана, што поруч з рэлігійнай літаратурай яно выдрукоўвала і фатаграфічныя выявы горада. А ў 1920-я гады працавала і выдавецтва Якава Гінзбурга, якое, між іншым, выдала апошні ў перадаенным СССР зборнік яўрэйскіх малітваў.

Бабруйск — радзіма пісьменніцы Паліны Венгеравай. Між іншым, шкада, што галоўны твор жыцця гэтай нашай зямлячкі, “Успаміны бабулі”, не перакладзены на беларускую мову. У кнізе гэтутлікі цікавага матэрыялу, што яна ўспрымаецца не толькі як мастацкі твор, але і нагадвае сабою збор этнаграфічных, дакументальных звестак пра жыццё ў XIX стагоддзі, пра сутыкненні рэлігій і светапоглядаў, пра розныя сацыяльныя групы нашых папярэднікаў. Сапраўднае прозвішча Венгеравай, якая нарадзілася ў 1833 годзе, — Эпштэйн. Дарэчы, паблізу ад Бабруйска, у старажытным мястэчку Пухавічы, жыла таксама вядомая сям’я Эпштэйнаў. З яе родам — заснавальнік слаўтага эстраднага калектыву “Хор Турэцкага”. А на рускай мове двухтомныя “Успаміны бабулі” пабачылі свет у 2003 годзе. Варта нагадаць, што дачкою пісьменніцы з Бабруйска з’яўляецца пе-

ракладчыца і літаратурны крытык Зінаіда Венгерава.

У сям’і беднага настаўніка ў Бабруйску ў 1878 годзе нарадзіўся будучы пісьменнік Восіп Тункель (памёр ў Нью-Ёрку ў 1949 годзе). Наш зямляк як пісьменнік-гумарыст і мастак-карыкатурыст болей вядомы пад псеўданімам Дэр Тункелер (Цёмны). Пісаў на ідыш. У 16 гадоў паступіў у Віленскую школу малявання, якую на той час узначальваў Іван Трутнеў. Пасля пераехаў у Адэсу, захапіўся паэтычнай творчасцю. Першыя вершы надрукаваў у 1901 годзе. У Варшаве ў 1912 годзе пабачыла свет першая гумарыстычная кніга нашага земляка “Зялёны папугай”. Пасля смерці літаратара — у 1951 годзе — надрукавана яго кніга “Віленскі перыяд майго жыцця”.

У Бабруйску нарадзіўся вядомы расійскі вучоны Саламон Давыдавіч Кацнельсон (30 ліпеня 1907 года), доктар філалагічных навук, дасведчаны лінгвіст. У асноўным ён займаўся германістыкай, мовай скандынаўскіх краін. Напісаў некалькі прац па філасофіі, гісторыі моў. Доктарскую дысертацыю абараніў яшчэ ў 1939 годзе. Выкладаў у Ленінградскім універсітэце. З 1953 года — на рабоце ў Ленінградскім аддзяленні Інстытута мовазнаўства Акадэміі навук СССР.

Са знакамітых бабруйчан — і слаўты савецкі спартсмен Антон Пятровіч Войцах (нарадзіўся ў лістападзе 1937 года). Адзін з лепшых шахматыстаў свету па перапісцы. У 1977-1982 — чэмпіён Еўропы ў складзе зборнай каманды СССР. Прозвішча нашага земляка занесена ў энцыклапедыю “Шахматы”, выдадзеную ў Маскве ў 1990 годзе.

Калі ўжо зайшла размова пра спартсменаў, то нельга не згадаць і

Бабруйск. Гасцініца “Беразіна”

Бабруйск. Рынак

Веніяміна Барысавіча Гарадзецкага (нарадзіўся ў Бабруйску 13 красавіка 1919 года). Знакаміты шашыст. Трэнер і шашачны кампазітар. У 1962 годзе адзначаны званнем гросмайстра СССР. Пасля атрымаў і тытул міжнароднага гросмайстра. Чэмпіён СССР па рускіх шашках. Акадэмік Пецябургскай Акадэміі шахматнага і шашачнага мастацтва. Першыя свае шашачныя кампазіцыі друкаваў яшчэ ў даваенным яўрэйскім часопісе “Октябрь” у Мінску. А ў 1935 годзе ў Бабруйску нарадзіўся яшчэ адзін шашыст — Восіп

Барысавіч Функ, заслужаны трэнер Малдовы, майстар спорту, міжнародны арбітр. Сярод яго вучняў — чэмпіёны свету Іон Доска і Алена Барысава.

Бабруйск — радзіма гісторыка Самуіла Гарцыевіча Лазінскага (нарадзіўся ў 1874 годзе). У 1907-1913 гадах ён з’яўляўся адным з рэдактараў “Яўрэйскай Энцыклапедыі”. Аўтар многіх кніг па гісторыі сярэднявечча. Яшчэ ў Кіеве ў 1904 годзе пабачыла свет яго кніга “Гісторыя Другой французскай рэвалюцыі”. З цікавасцю і цяпер чытаецца яго

праца “Сацыяльныя карэнні антысемітызму ў сярэднявеччы і ў наш час”, хаця і выдадзена ў 1929 годзе.

Бабруйск — радзіма расійскага педагога Яўгена Якаўлевіча Голанта (нарадзіўся ў 1888 годзе). Закончыў гісторыка-філалагічны факультэт Пецябургскага універсітэта. У 1920-я гады, калі ў СССР змагаліся за пісьменнасць, шырокай папулярнасцю карыстаўся дапаможнік Я. Голанта для дарослых “Будзем вучыцца”. Наш зямляк — стваральнік многіх буквароў, метадычных дапаможнікаў, аўтар “Буквара сялянна” (1922). У сааўтарстве з іншымі вучонымі напісаў “Гісторыю педагогікі” (1940).

Яшчэ адно імя, якое не часта згадваецца ў дачыненні да Беларусі... 6 сакавіка 1923 года ў Бабруйску нарадзіўся кампазітар, музыкант, дырыжор Леанід Веніямінавіч Фейгін (памёр у Лондане 1 ліпеня 2009 года). Вучань Давыда Ойстраха, аўтар многіх музычных твораў амаль ва ўсіх жанрах. Гэта ён з’яўляецца стваральнікам калісці папулярнага балета “Зоркавая фантазія” (пастаўлены ў Маскве ў 1963 годзе). Л. Фейгін — аўтар кнігі “Маё жыццё” (Масква, 1993 год).

Калі выкладаю ўсе гэтыя жыццяпісы свайму бабруйскаму калегу Мікалаю Давідовічу, той не перастае здзіўляцца: “А чаму мы рэдка згадваем пра іх у Бабруйску?..” Вось і я часам задумваюся над гэтым пытаннем. Бабруйск сёння — сімпатычны, цікавы сваім добраўпарадкаваннем горад. Спадзяюся, што знойдзецца ў клопатах сённяшніх бабруйчан месца і для мемарыялізацыі памяці пра сваіх слаўтых землякоў.

© В поісках утраченного

Паштоўкі з калекцыі Уладзіміра Ліхадзедава

Дом для нечаканых сустрэч

На ўваходзе — амаль у рост чалавека літара «Ў», гэта значыць, у кароткае, нескладовае, якая, як вядома, ёсць толькі ў беларускім алфавіце. Гэта назва галерэі. І адразу падумалася: тут нас чакае нешта адметнае...

Ніна Шпакоўская

Так, галерэю сучаснага мастацтва «Ў» яе заснавальнікі маюць намер зрабіць першым у Беларусі аналагам культурных цэнтраў, якія існуюць у Заходняй Еўропе. Тут будуць экспанавацца работы як ужо вядомых мастакоў, так і пачаткоўцаў. Кожны тыдзень — элітарнае кіно, так званы артхаўс. У галерэі можна будзе выпіць кавы, пагартаць самыя новыя кнігі і падручнікі па мастацтве, што выдаюцца ў Бела-

русі, Расіі, Украіне, краінах Еўрасаюза. «Мы мяркуем не толькі працаваць з аўтарамі, — дзеліцца планами арт-дырэктар галерэі Ганна Чыстасердава, — але і ладзіць адукацыйныя праекты, знаёміць наведвальнікаў з сучасным мастацтвам, што развіваецца ў Заходняй Еўропе і ў Беларусі. У планах — семінары, лекцыі, на якіх можна будзе задаць пытанні мастакам, куратарам праектаў, мастацтвазнаўцам. Думаем і пра майстар-класы для дзяцей: гэта здорава, калі малыя трапляюць

Першая экспазіцыя ў галерэі «Ў» была прысвечана тэме дома

у атмасферу творчага працэсу. Між іншым, наша галерэя будзе закрывацца толькі апоўначы. А ў выхадныя наведаць экспазіцыю, пагартаць кнігі, паглядзець кінастужкі можна будзе да чатырох гадзін раніцы».

Дэбютавала галерэя «Ў» праектам Сяргея Кірушчанкі «Надышоў час шчыльна заняцца прыземленым мастацтвам». Адноічы ў вёсцы мастак па-іншаму зірнуў на сялянскі побыт. Назіранні падштурхнулі яго да простых ліній, да так званага канкрэтна-

га мастацтва. І вось перад намі яго прасторавая інсталяцыя, у якой ёсць жывапіс, шаўкаграфія, фота-дакументацыя і слайд-шоў. На фота — сялянскія хаткі і гаспадарчыя пабудовы, якія Сяргей Кірушчанка распісаў сакавітымі фарбамі, вывёў на дахах і сценах ключавыя словы назвы праекта на англійскай мове. Такое «дызайнерскае рашэнне», відавочна, супярэчыць рэаліям і традыцыям вясковага жыцця, аднак падводзіць да роздзума аб складанасці адносінаў паміж любым тэкстам

і кантэкстам.

«Мне вельмі хацелася неяк пакінуць у гісторыі гэтыя старэнькія хаткі, бо падобныя да іх ужо не будуць будавацца, — прызнаецца Сяргей. — Фізічнаму ўміранню можна супрацьпаставіць толькі мастацтва».

Сімвалічна, што першай у галерэі «Ў» стала экспазіцыя, прысвечаная тэме дома. Сяргей Кірушчанка, як і іншыя творцы, спадзяецца: галерэя стане сапраўдным домам для сучаснага мастацтва і яго прыхільнікаў.

У новым фармаце

Сяргей Кулягін

Магілёўскі абласны тэатр лялек пакажа Купалаўскую «Паўлінку»

Запрашэнне выступіць з гасцролямі ў Польшчы калектыву Магілёўскага абласнога тэатра лялек атрымаў пасля вялікага поспеху

на міжнародным фестывалі ў Варшаве. Публіка ўстроіла магіляўчанам гучныя авацыі — акцёры не раз выходзілі на паклон. Тэатру дастаўся прыз глядацкіх сімпатый за ўвасабленне беларускай драматургіі. Акрамя таго, трупі ўжо запрасілі прыняць удзел у гэтым жа фестывалі ў наступным

годзе, а таксама ў міжнародным тэатральным форуме ў Нарвегіі.

Адаптаваў вядомую п'есу Янкі Купалы і паставіў яе на лялечнай сцэне магілёўскі рэжысёр Вячаслаў Корнеў. Маляўнічае відовішча, у якім шмат гумару і смеху, захоплівае і не адпускае глядача да самага канца.

Цёплае лета 2050-га

Мінскія паркі — у фарбах сёлетняй восені

Алена Яско

Вучоныя-кліматалагі прагназуюць, што ў бліжэйшыя сорак гадоў у Беларусі магчыма павышэнне сярэдняй тэмпературы на 2–4 градуса

Як расказала дырэктар дэпартаменту па гідраметэаралогіі Міністэрства прыродных асяроддзя Марыя Германчук, у краіне за

апошнія 30 гадоў тэмпература паветра павысілася на 1,2 градуса. Гэта некалькі больш, чым ва ўсім свеце — 0,7–0,8 градуса. Такое павышэнне, як у Беларусі, характэрна і для іншых краін умераных шыроўтаў паўночнага паўшар'я.

Як прагназуюць спецыялісты, да 2050 года тэмпература паветра ў Беларусі можа павялічыцца ад 2 да 4 градусаў. Гэтыя змяненні клімату маюць як плюсы, так і мінусы. Да станоўчага можна аднесці

павелічэнне вегетацыйнага перыяду развіцця сельскагаспадарчых раслін, павелічэнне колькасці сонечных дзён у годзе, скарачэнне ацяпляльнага перыяду. Аднак, як падкрэсліла Марыя Германчук, мінусаў ад павышэння тэмпературы паветра значна больш. Пачасцяцца экстрэмальныя пагодныя з'явы: раннія замаразкі, паводкі і засухі, звязаныя з нераўнамерным выпадаенне ападкаў. «Мы павінны быць гатовыя да гэтага, каб своечасова адаптавацца і змякчыць негатывыя наступствы гэтых з'яў», — падкрэсліла спецыяліст.

Беларусь багатая ляснымі ўгоддзямі, аднак менавіта лясы найбольш уражлівыя пры павышэнні тэмпературы паветра. Таму ўжо зараз рэкамендавана высаджваць новыя пароды дрэў з улікам доўгатэрміновых прагнозаў метэаролагаў, а таксама ўкараняць у сельскай гаспадарцы новыя, больш цеплалюбівыя віды сельгаскультур, выкарыстоўваць сучасныя тэхналогіі.

Каштоўны сувенір

Памятная манета з серыі «Народныя промыслы і рамёствы беларусаў» прысвечана саломалляцтву

Новая манета, якую Нацыянальны банк Беларусі ўвёў у абарачэнне, так і называецца: «Саломалляцтве». Адчаканеная на Літоўскім манетным двары з серабра альбо медна-нікелевага сплаву, яна мае намінал 20 рублёў. Ёсць на манеце рэльефная выява Дзяржаўнага герба Рэспублікі Беларусь, а па крузе — стылізаваны вянок з лісця і кветак валошак і канюшыны. Па задуме мастакоў, ён сімвалізуе суквецце рамёстваў, цесна сплеченых паміж сабой у бяскон-

цасць кола — сімвал даўгавечнасці і шчасця. На адваротным баку манеты адчаканена выява саламянага коніка на фоне дэкаратыўнага стылізаванага беларускага пейзажу, выкананага ў тэхніцы саламянай аплікацыі.

Варта дадаць, што саломалляцтве — адметны беларускі нацыянальны промысел, а таксама і адзін з відаў народнага мастацтва. Вядомыя айчынныя майстры атрымліваюць за свае творы з саломкі прэстыжныя ўзнагароды на міжнародных мастацкіх выставах, а госці Беларусі ахвотна купляюць на памяць пра краіну сувеніры з саломкі. Цяпер жа каштоўным сувенірам стане і сама манета.

Унушальны талісман

Да прыродных экспанатаў у Бярозаўскім раёне Брэсцкай вобласці дадаўся 20-тонны валун

Велічэзны камень адкапалі ў полі працаўнікі сельскагаспадарчага кааператыва, прычым для гэтага ім прыйшлося выкарыстаць два магутныя трактары. Валун сам па сабе ўнікальнай формай, абрысамі і ўкрапленнямі розных колераў. Адзін яго бок нагадвае контуры карты Беларусі, іншая частка падобная да галавы зубра. Такую незвычайную знаходку паставілі побач з вёскай Равяцічы. Цуд прыроды трохі падправіў вядомы на Брэстчыне мастак

Сяргей Казак. На карце, якая вяртае праглядваецца на камені, пазначылі сталіцу Беларусі, усе абласныя цэнтры, а таксама горад Бярозу. На адным баку нанесены надпіс «Вінец» — назва сельгаскааператыва, дзе знайшлі валун. Верх каменя ўпрыгожыў бусел, які ляціць і трымае ў дзюбе калыску з немаўлём.

Дарэчы, ляціць бусел у бок новай забудовы вёскі Равяцічы. За апошнія гады тут узведзена больш за сто індывідуальных дамоў. Мясцовае кіраўніцтва спадзяецца, што птушка-сімвал будзе добрым знакам і абавязкова прынясе дзетак маладым сем'ям.